

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra biblických věd

Milada Revendová

**TÉMA BOŽÍHO MILOSRDENSTVÍ V PÍSMU SVATÉM
A JEHO AKTUALIZACE V POSELSTVÍ
SVATÉ SESTRY FAUSTYNY KOWALSKÉ**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Angelo Scarano, S.S.L. Th.D.

PRAHA 2009

Chtěla bych velmi poděkovat Angelu Scaranovi, S.S.L. Th.D., za vedení konzultací spojených s přípravou bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a v seznamu literatury a pramenů uvedla veškeré informační zdroje, které jsem použila.

V Praze dne 24. dubna 2009

Resumé

Téma Božího milosrdenství v Písmu svatém a jeho aktualizace v poselství svaté sestry Faustyny Kowalské

Téma bakalářské práce je věnováno tématu Božího milosrdenství především z hlediska jeho různých projevů. Snahou je poukázat na shodu či podobnost mezi tím, jak nám Boží milosrdenství zjevuje Písmo svaté a jak nám je připomínáno v Deníčku sv. s. Faustyny Kowalské.

Po úvodní části práce a stručném vysvětlení pojmů „milosrdenství“ a „milosrdný“ následuje její rozsáhlá část, kterou spojuje hlavní myšlenka: nastínit, že význam uvedených pojmů je daleko hlubší, než jak se může na první pohled zdát. Proto obsahem ústřední části práce jsou kapitoly pojednávající o různých projevech Božího milosrdenství doplněné citacemi z Písma a Deníčku.

Cílem je tedy nastínit určitou kontinuitu a shodu mezi tím, co vypovídá o Božím milosrdenství Písmo sv. a Deníček sv. s. Faustyny, a nabídnout na něj plastičtější pohled. Dále je snahou poukázat na to, že téma Božího milosrdenství je dávno známou pravdou, o které se v Písmu sv. nachází nesmírné množství textů, a Deníček sv. s. Faustyny je lidstvu především jejím připomenutím, to znamená: potvrdit pravdivost slov z Předmluvy Deníčku sv. s. Faustyny, že „Pán si ji vyvolil, aby lidem v naší době připomněla poselství o Jeho milosrdenství.“

Klíčová slova: Boží milosrdenství

Boží láska, věrnost, odpuštění

Důvěra

Písmo svaté

Deníček sv. s. Faustyny Kowalské

Počet znaků včetně mezer: 110 902

A theme of God's mercy in the Holy Scripture and making it contemporary in st. s. Faustyna Kowalska's message

This work concerns a theme of God's mercy first of all from the point of view of its different manifestation. It is an attempt to show a coincidence or a resemblance of the God's mercy introduced by the Holy Scriptures and st. s. Faustyna Kowalska's diary.

After an opening part and a Brief explanation of notions "mercy" and "merciful" this work introduces an extensive part pointing out that the meaning commented notions is far deeper than it seems to be at the first sight. Therefore the contents of the central part are the chapters talking about some different expression of God's mercies completed with some passages quoted from the Holy Scripture and the Diary.

The work is aimed to present a certain resemblance between the biblical texts' and st. s. Faustyna Kowalska's diary's statements about God's mercy. The work tries to offer a wider look to God's goodness, the long living true testified by immense quantity of the biblical texts and the st. s. Faustyn's diary first of all commemorating the righteous words from her preface, what says: "Lord has chosen her to honor the memory for the message of His mercy to nowadays people. "

Keywords: God's mercy
God's love, faithfulness, forgiveness
Confidence
the Holy Scripture
the st. s. Faustyna Kowalska's diary

1 Obsah

1 Obsah	4
2 Úvod.....	6
3 Vysvětlení pojmů „milosrdenství“, „milosrdný“	7
4 Bůh zjevuje své milosrdenství skrze Písmo svaté.....	8
4.1 Pán Ježíš připomíná Boží milosrdenství skrze Deníček svaté sestry Faustyny Kowalské	9
5 Projevy Božího milosrdenství v Písmu svatém a jeho připomenutí v Deníčku.....	11
5.1.1 Boží milosrdenství projevené jako zvláštní zalíbení v člověku.....	12
5.1.1.1 Boží milosrdenství projevené jako zvláštní zalíbení v člověku v SZ	12
5.1.1.2 Boží milosrdenství projevené jako zvláštní zalíbení v člověku v NZ	13
5.1.1.3 Boží milosrdenství projevené jako zvláštní zalíbení v člověku v Deníčku	16
5.1.2 Boží milosrdenství projevené jako štědrost vůči člověku	17
5.1.2.1 Boží milosrdenství projevené jako štědrost vůči člověku v SZ.....	17
5.1.2.2 Boží milosrdenství projevené jako štědrost vůči člověku zachycené v NZ	18
5.1.2.3 Boží milosrdenství projevené jako štědrost vůči člověku zachycené v Deníčku	19
5.1.3 Boží milosrdenství projevené jako ochrana a pomoc	23
5.1.3.1 Boží milosrdenství projevené jako ochrana a pomoc v SZ	23
5.1.3.2 Boží milosrdenství projevené jako ochrana a pomoc v NZ.....	25
5.1.3.3 Boží milosrdenství projevené jako ochrana a pomoc zachycené v Deníčku	26
5.1.4 Boží milosrdenství projevené jako věrnost.....	26
5.1.4.1 Boží milosrdenství projevené jako věrnost zachycené v SZ	26
5.1.4.2 Boží milosrdenství projevené jako věrnost v NZ	27
5.1.4.3 Boží milosrdenství projevené jako věrnost v Deníčku	28
5.1.5 Boží milosrdenství projevené jako soucit, něha a laskavost.....	28
5.1.5.1 Boží milosrdenství projevené jakou soucit, něha a laskavost v SZ	28
5.1.5.2 Boží milosrdenství projevené jakou soucit, něha a laskavost zachycené v NZ.....	29
5.1.5.3 Boží milosrdenství projevené jakou soucit, něha a laskavost zachycené v Deníčku	30
5.1.6 Boží milosrdenství zachycené v přirovnání k lásce rodičovské	30
5.1.6.1 Přirovnání Božího milosrdenství k lásce rodičovské v SZ	31
5.1.6.2 Přirovnání Božího milosrdenství k lásce rodičovské v NZ	32

5.1.6.3 Přirovnání Božího milosrdenství k lásce rodičovské zachycené v Deníčku	32
5.1.7 Přirovnání Božího milosrdenství k lásce mezi partnery	32
5.1.7.1 Přirovnání Božího milosrdenství k lásce mezi partnery v SZ.....	32
5.1.8 Přirovnání Božího milosrdenství k pastýři vůči svým ovečkám	33
5.1.8.1 Přirovnání Božího milosrdenství k pastýři zachycené v SZ	33
5.1.8.2 Přirovnání Božího milosrdenství k pastýři v NZ	35
5.1.9 Boží milosrdenství projevené vůči hříšníkovi	35
5.1.9.1 Boží milosrdenství projevené vůči hříšníkovi v SZ.....	36
5.1.9.2 Boží milosrdenství projevené vůči hříšníkovi v NZ	39
5.1.9.3 Boží milosrdenství projevené vůči hříšníkovi v Deníčku.....	40
5.1.10 Boží milosrdenství projevené na kříži	42
5.1.10.1 Boží milosrdenství projevené na kříži zachycené v Deníčku	44
6 Postoje nutné pro přijetí Božího milosrdenství.....	45
6.1 Důvěra v Boží milosrdenství	45
6.2 Prokazování milosrdenství bližním.....	46
7 Závěr	49
8 Použitá literatura	52
9 Seznam příloh	55
I. Příloha: Stručný životopis svaté sestry Faustyny Kowalské	
II. Příloha: Vznik a původ jednotlivých forem pobožností k Božímu milosrdenství	
II.a Obraz Božího milosrdenství	
II.b Svátek milosrdenství	
II.c Hodina milosrdenství	
II.d Korunka k Božímu milosrdenství	

2 Úvod

Téma své bakalářské práce jsem si zvolila především z toho důvodu, že mne v posledních letech velmi oslovuje spiritualita Božího milosrdenství. Jedním z důležitých podnětů, které měly vliv na to, že jsem téma Božího milosrdenství chtěla propojit s Písmem svatým, vyplynul před časem při rozhovoru s jistou osobou, která poselství svaté sestry Faustyny o této Boží vlastnosti vnímala jako něco zcela nového, téměř až nepřijatelného či přehnaného.

Tato událost mne tenkrát vedla k zamyšlení, do jaké míry jsou ona poselství něčím novým. V následujících měsících jsem pak při četbě náhodně vybraných úryvků Pisma sv. občas narazila na některé verše, které se svým obsahem nápadně podobaly citátům z Deníčku svaté sestry Faustyny a které poukazovaly na Boží milosrdenství.

Svou bakalářskou práci jsem se proto rozhodla koncipovat tak, abych v Písmu sv. vyhledala ta místa, ve kterých je zmiňováno Boží milosrdenství, ať už přímo, tedy s použitím slov „milosrdný“, „milosrdenství“, nebo nepřímo v nejrůznějších projevech, které z této vlastnosti vyplývají a k nim pak vyhledat citace z Deníčku, které si jsou svým obsahem blízko.

Z hlediska výběru metod mně proto přišlo nejefektivnější zvolit metodu komparativní právě z toho důvodu, že považuji za důležité vyhledané paralely mezi Deníčkem a Písmem sv., tedy Starým a Novým Zákonem, ukázat v určité podobnosti a nastínit jejich kontinuitu a vzájemné propojení, jemuž je věnována hlavní část této práce.

Cílem není postihnout tuto problematiku do podrobnějších detailů, ani zachytit vše, co se týká tématu Božího milosrdenství v Písmu sv. nebo v Deníčku sv. Faustyny, protože toto téma je nesmírně obsáhlé a zasloužilo by si o něm pojednat do větší hloubky. Spíše bych chtěla nastínit, že Boží milosrdenství se projevuje rozličnými způsoby, konkrétními projevy. Díky nim se nabízí na Boží milosrdenství daleko plastičtější pohled, který může člověku umožnit ho vnímat o něco více do hloubky.

3 Vysvětlení pojmů „milosrdenství“, „milosrdný“

Ústředním pojmem této práce je slovo “milosrdenství” a s ním související přídavné jméno “milosrdný”. V Písmu svatém se objevují ve dvou rovinách. Ta první je patrná především ve vztahu mezi Bohem a člověkem, druhá se týká vztahu mezi lidmi navzájem, tedy člověka vůči svému bližnímu. Považuji tedy za vhodné pozastavit se nejprve nad významem tohoto pojmu z pohledu nejenom jazykového, ale především z pohledu Písma svatého.

Naše české slovo „milosrdenství“ v nás evokuje především význam ve smyslu soucitu. Hrozí tak reálné nebezpečí, že toto slovo se pak chápe jen v rovině pouhé citovosti. Proto se při překladu používají podle kontextu velmi často také jiné výrazy, např. láska, dobrota, věrnost, starostlivost, mírnost, shovívavost, slitovnost nebo i milost, která už je ve slově „milosrdenství“ obsažena.

Český výraz “milosrdenství” vystihuje zhruba to, co je myšleno hebrejskými výrazy *rahamim* a *hesed*. První slovo má vyjadřovat určitou náklonnost, přichylnost, něhu, slitovnost vůči druhému člověku. Podle sémitských představ je sídlem těchto citů srdce, a to jak u člověka, tak i u Boha.

„Tu řekla králi žena, jejíž syn byl ten živý a již se srdce svíralo soucitem nad jejím synem: [...] (1 Kr 3,26).“

„Toto praví Hospodin: [...] Proto je mé nitro nad ním /Efrajim/ zneklidněno. Slituji, slituji se nad ním, je výrok Hospodinův (Jer 31,20).“¹

Druhý z uvedených hebrejských výrazů znamená zbožnost, vztah mezi lidmi, zakládající se na věrnosti. „V Bibli není milosrdenství planým citem, ale skutečně hlubokým postojem, vědomým hledáním dobra v souladu s vnitřním pocitem povinnosti vůči druhému a tím věrnosti vůči sobě.“²

Slova „milosrdenství“ a „milosrdný“ můžeme vnímat jako určitou syntézu slov: láska, laskavost, soucit, dobrotivost, věrnost, náklonnost, důvěra, shovívavost, slitovnost, starostlivost atd.

¹ Srov. Defuor, *Slovník biblické teologie*, Academia; 2003; s. 223

² Tamtéž

4 Bůh zjevuje své milosrdenství skrze Písmo svaté

Člověk může Boha poznávat jen na základě jeho vlastního sebezjevení, skrze jeho dílo, činy, kterými nám Bůh odhaluje sám sebe a dává nám “nahlédnout”, abychom ho alespoň trochu a částečně mohli poznat.

P. prof. Różycki ve svém Nástinu podstaty úcty k Božímu Milosrdenství uvádí: „V souladu s učení o Trojjediném Bohu je Bůh naprosto jednoduchý, neskládá se z prvků a nejsou v něm žádné části – čili všechno, co je v Bohu, tj. v jeho substanci, je Bohem. A tedy Bůh není pouze moudrý, ale je Moudrost; není pouze všemohoucí, ale je Všemohoucnost; ve vztahu ke světu nejen projevuje svou prozřetelnost, ale je Prozřetelnost; nejenže nás miluje, ale je Láska; nejen že je milosrdný, ale je Milosrdenství.“³

„Boží zjevení, ze kterého můžeme vysuzovat i Boží vlastnost milosrdenství, se uskutečňuje činy i slovy, které navzájem vnitřně souvisí, takže skutky, které Bůh vykonal v dějinách spásy, ukazují a posilují nauku i skutečnosti vyjádřené slovy; slova pak hlásají tyto skutky a objasňují tajemství v nich obsažená.“⁴

Toto Boží zjevení se, které se projevuje jak slovy, tak konkrétním jednáním, je v Písmu svatém zachyceno lidskými slovy. Z tohoto důvodu je třeba brát v úvahu to, že nejenom vykladači Písma sv., ale i jeho zapisovatelé, museli to, co nám Bůh chtěl sdělit, nejenom pozorně v kontextu zkoumat, ale především lidskými slovy zachytit, v čemž se zcela zákonitě odráží dobové i kulturní zvyklosti, vyjadřovací způsoby, ale i styl různých jednotlivých literárních žánrů.⁵

Zároveň však „co bylo Bohem zjeveno a je v Písmu svatém obsaženo a vyjádřeno, bylo zaznamenáno z vnuknutí Ducha svatého. [...] knihy Písma svatého tedy učí spolehlivě, věrně a bez omylu pravdu, kterou chtěl mít Bůh zaznamenanou v Písmu svatém pro naši spásu.“⁶ Bůh zde však mluví prostřednictvím lidí lidským způsobem. Kvůli našemu porozumění se Bůh přizpůsobil naší mluvě, používá lidskou řeč a její slovní zásobu. I v tom je vidět nevýslovná jeho dobrota, když Bůh se přizpůsobuje člověku.

Projevy milosrdenství se uskutečňují různými způsoby, proto jsem se je snažila seskupit podle určitých kategorií. Jsou to: Boží milosrdenství projevené jako zvláštní zalíbení

³ Różycki Ignacy: *Boží milosrdenství. Základní rysy pobožnosti k Božímu Milosrdenství.*, Olomouc: 1999, s. 8

⁴ DRUHÝ Vatikánský koncil: Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum*, (ze dne 18. listopadu 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, čl. 2

⁵ Srov. *Dei Verbum*, čl. 12

⁶ *Dei Verbum*, čl. 11

v člověku; jako štědrost vůči člověku; jako ochrana a pomoc; jako věrnost; jako soucit, něha a laskavost; Boží milosrdenství zachycené v přirovnáních – k lásce rodičovské, k lásce mezi partnery, k pastýři vůči svým ovečkám; Boží milosrdenství projevené vůči hříšníkově a Boží milosrdenství projevené na kříži.

I samotné verše, ve kterých je zmínka o Božím milosrdenství, nebo že Bůh je milosrdný, obsahují uvedení také dalších Boží vlastností a jejich konkrétních projevů, ze kterých Boží milosrdenství vyplývá:

„Tvoje milosrdenství, Hospodine, sahá až k nebi, tvoje věrnost se dotýká mraků (Ž 36,6).“; „Ty však, Panovníku, jsi Bůh slitovný a milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný, věrný. (Ž 86,15).“; „Vždyť Hospodin je plný slitování a milosrdný, odpouští hříchy a zachraňuje v čas soužení. (Sir 2,11).“; „Veleben buď Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, neboť nám ze svého velikého milosrdenství dal vzkříšením Ježíše Krista nově se narodit k živé naději (1 P 1,3).“

4.1 Pán Ježíš připomíná Boží milosrdenství skrze Deníček svaté sestry Faustyny Kowalské

„Boží milosrdenství je přítomno na stránkách Bible, je přítomno v liturgii, avšak formalismus posledních staletí zapůsobil tak, že se do popředí dostala přísná a trestající Boží spravedlnost. Dokonce jedna z takzvaných hlavních pravd víry říká, že Bůh je spravedlivý sousedce, který zlé činy trestá a dobré odměňuje. Žádný starší katechismus už ale neobsahuje stejnou pravdu o Božím milosrdenství. Snad proto se sám Ježíš musel domáhat něčeho moc důležitého, co se jakoby vytratilo ze zorného pole křesťanů: svého velkého milosrdenství.“⁷

Sv. sestru Faustynu Bůh povolal, aby po předcházejících zjeveních a osobních setkáních s Kristem připomněla světu poselství o Božím milosrdenství, aby vyzdvihla tu Boží vlastnost, která sice zřetelně vyplývá z Písma sv., ale na kterou se v dějinách tak často zapomínalo.

Úcta k Božímu milosrdenství tedy nejen že v ničem nepopírá dogmata ani liturgii, ale pomáhá vysvětlit pravdy svaté víry a zdůraznit to, co do té doby bylo v liturgii obsaženo jen v souvislostech. Spiritualitu Božího milosrdenství, která se odvíjí od zjevení s. Faustyny, zde

⁷ SAC Baltar Lucjan: O Božím milosrdenství, in: Apoštol Božího milosrdenství 4 (2006) 10

tedy nechci rozebírat po stránce věroučné. Vycházím z toho, že toto poselství bylo Kongregací nauky víry nejen řádně prozkoumáváno, ale i oficiálně potvrzeno a dovoleno.

Skrze sv. s. Faustynu Ježíš světu připomíná své milosrdenství a zdůrazňuje jeho velikost.